

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากการขยายตัวของประชากรในเขตเมืองตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่เน้นพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตของประเทศ จากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกิดการกระจุกตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นแหล่งงานที่มีการจ้างงานสูงกว่าภูมิภาคอื่น มีการอพยพเข้าของแรงงาน รวมทั้งการขยายตัวของชุมชนและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สำหรับแนวทางพัฒนาเมืองที่ผ่านมา เริ่มมีความชัดเจนตั้งแต่มีการขยายตัวของระบบบริหารราชการใน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา มีการจัดตั้งกองผังเมือง กรมโยธาธิการ เมื่อพ.ศ. 2480 ทำหน้าที่เกี่ยวกับการก่อสร้างการดูแลรักษาบูรณะคู คลอง ถนน สะพาน อาคาร รวมทั้งงานสุขาภิบาลชุมชน ต่อมาเมื่อคณะปฏิวัติ พ.ศ. 2500 ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศฉบับแรกได้จัดทำขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้กรุงเทพมีการพัฒนาเมืองทางกายภาพที่เหมาะสม สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว จึงดำเนินการวางผังเมืองรวมกรุงเทพ-ธนบุรี โดยได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา Litchfield Whiting Browne and Associates ของสหรัฐอเมริกาเป็นการช่วยเหลือผ่านองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ (USOM) เพื่อจัดทำผังเมืองฉบับแรกใน พ.ศ. 2503 คือ Greater Bangkok Plan 2533 เรียกกันว่า ผังลิทซ์ฟิลด์ ประกอบด้วยผลการศึกษา ด้านภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ด้านประชากร การคมนาคมขนส่ง ระบบการจราจร การใช้ประโยชน์ที่ดิน พร้อมด้วยแผนผังข้อเสนอแนะ และมาตรการเพื่อนำผังไปสู่การปฏิบัติในระดับประเทศ ระดับภาค จนถึงระดับเมือง แต่ผังลิทซ์ฟิลด์ยังขาดกฎหมายที่ให้อำนาจในการดำเนินการให้เป็นไปตามผังที่วางไว้ ขณะเดียวกันประชากรยังคงอพยพเข้ากรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่องจนเกินเป้าหมาย จึงนำผังลิทซ์ฟิลด์มาทบทวนปรับปรุงใหม่ใน พ.ศ. 2513 โดยสำนักผังเมือง กรมการผังเมืองในขณะนั้น ส่วนผังที่ปรับปรุงนี้เรียกว่า ผังนครหลวง ประกอบด้วยแนวนโยบายพัฒนาเมืองระดับชาติและระดับภาค แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนผังการคมนาคมขนส่ง แผนผังสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การปฏิบัติตามผังพร้อมด้วยข้อเสนอแนะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประชากร ระบบการจราจร การคมนาคมขนส่ง สำหรับผังนครหลวงได้รับการปฏิบัติตามน้อย เนื่องจากยังคงขาดกฎหมายเพื่อบังคับใช้ ทำให้โครงการในผังไม่ได้รับการปฏิบัติตามอย่างมีระบบ ต่อมาได้มีการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการที่กระทรวงมหาดไทยตั้งขึ้น เพื่อให้แผนที่วางไว้มีความชอบธรรมในการบังคับใช้ตามกฎหมาย จึงได้ตราพระราชบัญญัติการผังเมืองขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2518 (กองผังเมือง สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร, 2542)